

66

D. F. G. *Academia Olym-*
EXERCITIUM ACADEMICUM,
UTILITATES,
QVÆ EX
COMMERCIIS & COLONIIS
IN
CALIDIORIBUS MUNDI PARTIBUS
PATRIÆ ADELUERENT,
Exhibens,
QUOD

Consent. Ampl. Facult. Philos. in Reg. Acad. Aboënsi;
Sub UMBONE
D. PETRI KALM,
Oecon. PROF. Reg. & Ord. Reg. Acad. Scient. Svec. atque Soc. Litt. Ups.
MEMBRI nec non Fac. Phil. h. t. DECANI.

Publico Examini modeste submittit
GUSTAVUS CHRONANDER, Jac. Fil.
OSTROBOTNIENSIS.
In AUDIT. MAJORI Die XXIII. Dec. MDCCCLVII.
L. H. A. M. S.

ABOÆ, impressit Direct. & Typogr. Reg. Magn. Duc. Finland.
JACOB MERCKELL.

VIRO Admodum Reverendo atque Praeclarissimo
**DN. MAG. CLAUDIO
HEDMAN,**

Ecclesiarum, que vata & in Mustasari Deo colliguntur, Antistiti longe meritissimo, adjacent's districtus Preposito gravissimo, nec non Scholtz Trivialis Wasensis Ephoro aderatissimo, Patrono omni venerationis & pietatis cultu ad iugum usque colendo, suscipiendo.

VIRO Admodum Reverendo atque Praeclarissimo
**DN. MAG. ABRAHAMO
ROE RING,**

Ecclesiarum, quæ in Stoc-Lojo Deo colliguntur, Pastori longe meritissimo & conuictus vicini Preposito aderatissimo, Patrono omni reverentia ad cineres usque colendo, devenerando.

Ea, quibus me accumulatum voluisti, beneficia, tanta sunt, ut nisi eorum memor, ad summam in VOS, Viri Gravissimi, venerationem & pietatem excitarer, omnium ingratissimus essem. Doleo verba misbi deesse, quibus intima pectoris exprimere valeamus. Patiamini tamen, Patroni, ut hunc hebetis & inexcercitati ingenii fatum, VOBIS sacrare ausin. Summus omnium rerum Moderator, VOS, Patriæ Ecclesiae, Familia VESTRÆ ducisimæ & clientibus florentes vegetesq; diutissime conservet. Ha vovet & vovebit

Admodum Reverendorum
NOMINUM VESTRORUM

Humilissimus cultor

GUSTAVUS CHRONANDFR. Jac. Fil.

VIRO Amplissimo atque Consultissimo
D.N. JONÆ MOLLIN,
Consuli urbis Uloæ equissimo, Avunculo & Benefactori, quavis animi ve-
neratione & pietate etatem colendo.

VIRO Amplissimo & consultissimo
D.N. JOH. MATHESIO,
Secretario Provinciali Ostrobothniensi, vigintissimo, Fautori, omni observan-
tia & honeste tempera colendo.

VIRO Amplissimo atque Spectatissimo
D.N. HANS HEN. KROOK,
Camerario Provinciali, nec non Praetori Districtus Koskoholmensis merito-
nalis prudentissimo, Affini & Benefactori sincero affectu jugiter colendo.

VIRO Spectatissimo atque Prudentissimo
D.N. NIC. THÖLBERG,
Senator & Mercatorii Emporii Wasensis dexterissimo, Fautori,
omni labore prosequendo.

VOBIS, Fautores benignissimi, ob vestra in me
beneficia, eademque maxima, & quarum tan-
tas, quantas debeo, gratias nec agere nec habere
nec referre unquam valeo, levissimas hasce pagellas
in gratissimi animi signum offero. Summum Nu-
men omnibus, quæ optari possunt, vos cumulet
bonis. Sic vovet permanens.

Amplissimorum, Consultissimorum & Spectatissimorum
MOMINUM VESTRORUM

hunc illius cultor
GUST. CHRONANDER, Jac. Fil.

Dygddåla Son,

Fru MARGARETHA
CHRONANDER,
Född WILSTADIA,

Min Huldasta Moder.

A tankan af den mer än stora emhet, omsorg, meda och kostnad, min Kärasta Moder altid för mig haft spard, kan intet annat än sätta mig i en den största bestörtning, sådeles när jag tillika besinner, at min ärkänsla, churia stor den och är, ändå på långt när intet svarar emot de mångfaldiga välgierningar, jag af min Kärasta Moder åtnjittit. Hvem skulle jag deraföre med större fog kunna uppsödra detta mit förfsta Accauemista lärospän? än att en så huld Moder, och hvilens frikostighet bragt detta ringa arbete i dagsluset. Upptag deraföre, min Aldräktäraста Moder, gunstige dessa mina ensfaldiga tankar om Lyttan, som skulle tilslyta Fadernes landet af Handel och Colonier i de varmare verldesnes delar, til et ringa prof af min wördnad och tacksamhet. Den Högste uppehålle min Kärasta Moder längre vid hässa krafter och alt önskeligt välstånd. Således önskar

Min Huldasta Moders

ödmjuk-sydigste Son

GUST. CHRONANDER, Jacobs Son,

* * * * *

D. D.

S. L.

Anta & tam evidens est ea, quæ ex Commerciis & Coloniis in calidioribus mundi partibus proficiscitur utilitas, ut nemini, nisi præconceptis occupato opinionibus, vel harum regionum, quoad eorum indolem & commercia, quæ in illis aguntur, prorsus ignaro, dubia esse queat. Hinc igitur facile est intellectu, cur plurimæ gentium Europæarum, apud quas commercia florent, de commerciis & coloniis in calidioribus hisce regionibus sollicitæ fuerint. Nec expectatio eas fecellit: his enim mediis magnas sibi acquisiverunt dvitias. De opibus, quæ Lusitanis ex commerciis & coloniis

A

eorum

eorum in India Orientali, Africa & Brasilia afflunt, satis loquuntur commercia, quæ in lapidibus pretiosis consistunt, ingentem illam ut taceam auri, sacchari, tabaci aliarumque mercium, quas ab his regionibus in Lusitaniam transferunt, copiam. Auri et argenti fodinæ Americanæ quotannis centum millions auri Hispaniæ largiuntur. Si his adantur omnes illæ merces, quæ e coloniis Hispanorum Americanis in portus Hispanicos feruntur, ut: Cochenilla, Indigo, Ligntum Campescanum, Cacao, Argentum vivum, China, Lana vigogniensis, tabacum, pelles, & innumera alia; satis apparet Hispaniæ tantam ex coloniis Americanis additam esse potentiam, ut omni fere Europæ Regnum hoc incutere possit terrorem, nisi œconomia Hispaniæ tam perversa esset, unde egestas incolarum tam insignis exoritur. Galliam ex coloniis suis in India Orientali & Insulis Americanis, nec non Canada, magnam capere utilitatem procul dubio est. Angli commerciis, quæ extendunt ad Indiam Orientalem, sinum Persicum, Africam (eo imprimis Commercio, quod agitur servis nigris) & Americanam incredibile quantum potentiam & divitias suas dèbent. Solæ coloniæ illorum Americanæ Regnum quotannis \$ooooo. L. St. ditius reddunt, secundum calculum Devenantis. Commercia & coloniæ Batavorum in India Orientali omni jure habentur inter præcipua fundamenta, quibus potentia & divitiæ gentis hujus superstructæ sunt, quæque omnia fere, quæ ad vitam sustinendam requiruntur, illis conciliant.

Ad

Ad magnas, quibus fere obruti sunt, divitias acquirendas, commercia & colonie eorum Africanae & Americanae multum etiam contulerunt. Patria nostra carissima nullas in calidioribus hisce regionibus possidet colonias: illo etenim tempore, quo omnes sapientiores & prudentiores Europae gentes de coloniis ad calidores mundi partes mittendis solicitae fuerunt, aut interna diffidia Patriam nostram vexabant, aut in bellis omnis nostra salus erat. Coloniæ nostræ in America & Africa conditæ vix initium cepere, antequam aliis eas concesserimus. Commercia autem, quæ hoc tempore in Indiam Orientalem instituimus, Patriæ quidem nonnullas divitias addunt, non tamen tantas, quantæ a coloniis bene institutis emanare possent. Commercia enim, tam ad Indiam Orientalem, quam cæteras calidores orbis partes, Africam puta & medium Americæ partem extensa, insignem patriæ adferrent utilitatem, si modo prudenter agerentur. Idem etiam de Coloniis in calidioribus hisce regionibus a nostratis collocandis valet. Hæc in primo hocce meo specimine Academico probare conabor. In meliorem vero partem interpretare B. L. ea, quæ hebes & inexercitatum ingenium in medium proferre valuit, quod si facias, me felicissimum existimabo.

§. II.

Priusquam ea, quam commercia ad calidores orbis partes extensa patriæ adferrent, utilitas

exponi potest, tam de eis, quæ in his regionibus
 vendi, quam illis etiam, quæ illinc exportari pos-
 sunt, mercibus aliquid agatur necesse est. Operæ
 itaque pretium judico hujus rei, quantum brevitas,
 quam mihi proposui, permittit, mentionem facere.
 Hæ regiones vel nullas vel saltem paucas & exiguae
 habent ferri fodinas. Contra vero, variæ machinæ,
 supellex & instrumenta e ferro constructa ad vitam
 commodam degendam ipsis prorsus necessaria sunt.
 Evidentissimum itaque est, & ipsa quoque exper-
 entia testatur, incolas harum regionum ad ejus-
 modi merces ab Europæis emendas quasi coactos
 esse. Gentes barbaræ usu securium & cultrorum
 lapideorum lubentes abstinent, cum ab Europæis
 talia instrumenta ferro fabricata emendi occasio-
 nem habent. Ejusmodi mercibus commercia ad
 calidores has regiones extendi deberent. Formæ
 machinarum, quarum usus ibi frequens est, probe
 observarentur, & machinæ ferreæ ad earum typum
 fabricatæ incolis harum regionum venderentur. Va-
 rii generis vasæ ænea & ex orichalco facta, tormenta,
 sclopeta, acinaces, pulvis pyrius, & globuli ferrei
 ac plumbei Afris & Indis lucro offerri possent, quia
 hæ merces non possunt non arridere eis gentibus,
 quæ ipsæ illas non habent. Sed nullius generis ar-
 matura eis venderetur gentibus, quæ piraticam
 agunt, vel apud quas aliæ nationes Europeæ po-
 tentia & auctoritate valent, & eam ob causam
 vasallorum instar eas considerant, vel aliorum Eu-
 ropæorum hostes sunt. Tale enim commercium

alios

alios Europæos ad piraticam in nostrates exercendam vel bellum commovendum incitare posset. Hæc vero cautio si observetur, nullam hoc commercio abstinendi causam perspicio. Alii enim Europæi, imprimis Angli, Galli, Belgæque & Afris & Americanis arma vendunt, quæ, imprimis Anglicæ, quo ad magnam partem e ferro Svecano fabricata esse maxime verisimile est. Nec illa valet objectio: peccatum esse barbaris hisce tormenta, sclopeta, acinaces, pulverem pyrium & globulos ferreos ac plumbeos vendere; nam has merces, si non a nostratis, ab aliis tamen Europæis habent. Et si ejusmodi carerent armis, nihilominus arcubus & sagittis gladiisque suis e ligno duriori factis se invicem trucidant. Historiæ etiam docent, temporibus antiquioribus, cum pulvis pyrius hominibus incognitus erat, plus fere sanguinis in proeliis effusum esse ac nostris temporibus, cum usus pulveris pyrii frequentissimus est. Pannis laneis linteisque, spiritu vini, speculis aliisque exigui pretii mercibus quæstuosam in barbaris hisce regionibus exerceri posse mercaturam, aliorum Europæorum exempla satis docent. Hisce mercibus lapides pretiosi, aurum, arena aurea, dentes eburnei, varia aromata aliæque utiles & pretiosæ merces vili pretio haberentur. Merces uno loco emtæ in aliis locis, ubi non inveniuntur, lucro vendi posse dubium non est, & Batavorum probari potest exemplo, qui ab Insulis Indiæ orientalis varii generis aromata ad Regnum Magni Mogolis, Sinam, Japoniam

niam aliaque Indiæ Orientalis Regna ferentes magnum quæstum faciunt.

§ III.

Mercibus, quæ hisce locis vendi & emi possunt, enumeratis, facile est inventu, quanta ea esset utilitas, quæ ex commerciis ad has regiones extensis in patriam proficeretur. Omnem bene de patria cogitante non potest non male habere, quod ferri nostri in laminas longas deducti, & sic prope crudi, nunc temporis insignis multitudo quotannis exteris, imprimis Anglis vendatur, & ferrum, ni fallor, quoad plurimam partem Sæcanum fabricando, 1300000. Anglorum viatum & amictum sibi parant & ducentarum quadraginta duarum & dimidiæ millionum quæstum faciunt; cum tamen in patria nostra ducenti tantum hominum millia e fabricis ferreis alimentum conquerant, & quæstus noster exinde vix decimæ sextæ parti illius, quem Britanni e fabricis suis ferreis capiunt, æqualis sit. Si commercium ad calidores mundi partes extenderetur, e ferro nostro suppellectilis varia genera & arma fabricata in hisce locis lucro vendi possent. Tiresia cæcior certe est, qui non perspicit lucrum hoc facto multo majus fore, quam nunc, cum ferrum fere rude, seu tantum in laminas longas deductum, exteris offeratur. Cæteras in §. secunda enumeratas merces Indi & Afri carius, ac Europæi, emerent. Aurum & arena aurea, (quarum mercium, a gentibus barbaris mutatione acquifitatum

rum, multum in Regnum influeret,) ad jaēturam,
quam patimur in commerciis cum aliis nationi-
bus, minuendam vel in lucrum mutandam haud
exiguum conferrent. E cæteris mercibus, lapidibus
videlicet pretiosis, dentibus eburneis &c. (eis quæ
ad proprium usum requiruntur exceptis) exteris
lucro patriæ venditis, idem etiam finis quoad al-
quam partem obtineretur. Plura adhuc essent com-
moda, quæ ex hoc commercio ad patriam adfluerent.
Eo enim ipso, quod ad hoc commercium exercen-
dum multæ ferreæ machinæ, varia genera fu-
pellectilis, arma plurimæque aliæ merces fabricatæ
requirerentur, tam ferreæ , quam cæteræ fabricæ
non possent non insigne capere incrementum,
multique homines victum amictumque sibi acqui-
rendi occasionem invenirent. Et quia facilitas ea,
quæ ad vitam sustinendam requiruntur, sibi acqui-
rendi, causa est multorum & justa ætate initorum
conjugiorum, & populi abundantia hinc naturali-
ter consequitur; satis manifestum est commercium
hocce ad penuriam hominum, qua patria laborat,
minuendam multum conferre. Multitudo frumen-
ti, quo multi in fabricis fudantes tum egerent,
insigne esset agricolis ad agros bene colendos inci-
tamentum. Navigatio augeretur & nautarum nu-
merus cresceret, in summam classis utilitatem.
Classis enim multis, peritis & pelagi incommodis
adsvetus præsidiariis instructa, non posset non hosti-
bus patriæ, si qui forent, terrorem injicere, patri-
amque ab insultibus hostium tutam facere. Pau-
cis:

cis: Commercium hocce patriam populo abundantem , divitem & mari potentissimam redderet. Nonne hæ prærogativæ magna sunt motiva ad tale commercium instituendum?

§. IV.

Nunc ordo, quem mihi proposui, postulat, ut ilius etiam mentionem faciam utilitatis, quam ex colonijs in calidioribus mundi partibus patria dulcissima capere posset. Plurimæ sunt plantæ, quæ climatis nostri duritiem perferre non possunt, & quarum usu, vel ob necessitatem, vel ejusmodi, quæ non ita facile eradicari potest, luxuriam carere non possumus, & hanc ob rem ab exteris, licet in insigne patriæ damnum, eas comparare cogimur. Si vero patria in calidioribus mundi partibus aliquas sibi acquireret colonies, tales plantæ ibi plantari & possent & deberent, uti: Xylon, Gossypium, arundo saccharifera , Thea, Coffea , Theobroma , Cactus cochenillifer , Bixa, lignum Campestranum, lignum Brasilianum tam rubrum quam luteum, Indigofera , variaque alia vegetabilia arti tinctoriæ medicinæque inservientia , & aliæ, quæ frigus pati non possunt, plantæ utiliores. Colonias, quibus omnia, quæ e rebus fabricatis indigerent, e patria suppeditarentur, fabricarum instituendarum ejusmodique vegetabilium plantandarum , quæ clima nostrum facile ferunt, cura minus necessaria, imo & ipsis & patriæ noxia evaderet: In coloniis enim iis partibus Oeconomicæ scientiæ opera danda est, quæ

quæ in patria seu matre coloniarum omnino non vel saltem non ita facile succedunt. Quantæ utilitati hæ coloniæ patriæ essent, evidentissimum est. Plurimæ enim merces, quæ nunc in insigne publi- ci damnum ab exteris ad nos transferuntur, a coloniis, non pecuniis vel materiis rudibus, sed rerum fabricatarum mutatione nobis acquirere possemus. Hoc ipso pecunia in patria remaneret: Res manuariæ æque ac navigatio patriæ incremen- ta caperent. Facilitas alimentum conquirendi, (quæ per colonias non parum promoveretur,) in posterum causa esset numeri civium aucti. Si mineræ quædam aureæ vel argenteæ, aut loca in quibus conchæ gemmarum capi possunt, inve- nientur, magnas hinc patriam colligere posse di- vitias quis non perspicit? Præter hæc, quæ maxi- ma sunt, aliud adhuc ex coloniis resultat commo- dum. Si enim commercia in calidioribus mundi partibus exercerentur, munimentis quibusdam o- pus esset, ubi merces ab Europa translatæ deponi & illinc ad varia loca dispartiri possent. Ejusmodi autem munimenta omnes fere gentes Europææ, qua- rum commercia in his regionibus florent, magno suo commodo possident.

§. V.

Non dubito plurimas contra ea, quæ in antece- dentibus asserui, formari objectiones, quarum quæ maximi sunt ponderis assumam &, quantum imbecilles ferunt vires, solvam. Dicit forte ali- quis:

quis: difficile vel prorsus impossibile esse in calidi-
oribus orbis partibus colonias quasdam collocare
vel commercia exercere, quoniam omnia loca ab
Europæis antea occupata sunt. Satis vero cogni-
tum est Europæos, licet in multis, non tamen o-
mnibus locis regionum calidarum colonias posside-
re. In America magna pars Terræ Firmæ nulli
gentium Europæarum subdita est. In Regno Ma-
gnum Mogolis & variis aliis locis Indiæ Orientalis,
cuique Europæorum mercaturam facere lici-
tum est. In Africa multa sunt Regna; quæ
ab Europæis minime dependent, & ubi tam com-
mercia, quam colonias collocandi occasio for-
tassis esset. Objici etiam potest: Indos & Afros
colonias constitui & munimenta in territorio suo
exstrui non permisuros, libertatem suam hoc facto
in periculo versari timentes. Sed experientia do-
cet multas harum gentium non tantum Europæo-
rum se non declarasse hostes, sed his etiam vili in-
terdum pretio territorium quoddam concessisse, ni-
si Europæi ipsi occasionem illis dederint se suspectos
habendi: Nisi incolae insulae Madagascarii cupidi-
tatem jugum sibi imponendi apud Gallos depre-
hendissent, hos nunquam ad munimentum Delphi-
num relinquendum coëgissent. Nostrates barbaris
non magis invisos fore, ac aliae sunt gentes, eo
major ratio credendi ipsi est, qui considerat Sve-
cos tam justos esse, ut genti cuidam libertatem e-
ripere nolint ideo, quia barbara sit, & consequen-
ter nullam Indis & Afris datus causam se odio
prose-

prosequendi. Nec plurimi horum populorum ma-
iores sunt politici, quin ob merces, quae eis ar-
rident, territorium quoddam apud eos venale esset.
Si vero, cum territorium quoddam nostratisbus
vendiderunt, quid in nostros machinari vellent, con-
genita borealium fortitudo ad vim barbarorum
horum arte militari destitutorum frangendam satis
sufficiens esset. Qui timet, ne alii Europaei com-
mercia & colonias has impeditrent, admonetur tam
benigne de eis cogitare, ne eos, qui omnes cultio-
res haberi cupiunt, nulla alia ratione, nisi propria
utilitate ductos innocentibus vim illaturos, & hoc
ipso jus naturae violaturos, existimet. Et si hoc
facere vellent, mediis vim illatam repulsandi patria
non frustra gaudet. Nec hanc ob rem mediis, qui-
bus ad potentiam & divitias pervenire possumus, ma-
gis abhorrire debemus, quam Batavi, quos omnis
Hispaniae vis a commerciis in Indiis instituendis de-
terrere non valuit. Neque deerunt, qui penuriam
hominum, qua patria laborat, coloniis instituendis
obstare putant. His vero responsum volumus, co-
lonias non debere fieri tam magnas, ut hic timor
locum habeat. Nonnulla enim colonorum milia
fini obtinendo primum sufficiunt, & horum absen-
tia non tanto esset patriae damno, quin utilitas,
quam in coloniis patriae adferrent, id multoties re-
compensaret. Nec necesse esset, ut omnes coloni Sue-
ci essent, quia salubribus privilegiis multi exterit
ad Lares suos ab ejusmodi regiomibus, ubi dira
premuntur servitute, ad colonias hacte transferen-
dos

dos facile allici possent. Hoc modo coloniae Anglorum Americanae brevi tempore populo abundare cœperunt; & quoniam coloniae hæc parvae plurima, quæ eis necessaria sunt, a Suecia defensionemque haberent, & pluribus locis dispersæ forent, non est cur vereamur, ne separatam a patria unquam constituerent civitatem. Objici adhuc potest: Suecos ob caloris vehementiam & climatis insanitatem in reginoibus his habitare non posse. Quis vero nescit, non omnes harum regionum sub insalubri positas esse climate? & praeterea hic timor nos non magis quam alios Europæos a coloniis instituendis deterret. Nostrates enim varii generis incommoda, quæ in climate rationem habent, tam facile ac ulti aliorum Europæorum perferre possunt. Hoc etiam satis patet ex eo, quod in itineribus ad Indianam Orientalem institutis, non tam multi eorum aciliarum gentium, moriantur. Hæc sunt cogitationes meæ (quales a debili & inexercitato expectari possunt ingenio) de utilitate, quæ ex commerciis & coloniis in calidioribus mundi partibus ad patriam adfluere possunt, quæ utilitas, ne in meris maneat votis, sed in posterum, adnuente Supremo Numine, actu se exserat, omnis de patria bene cogitans optat.

S. D. G.

